

“महात्मा बसवेश्वर यांचे तत्त्वज्ञान : एक चिकित्सक अभ्यास”

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

**सामाजिक शास्त्रे विद्याशाखांतर्गत तत्त्वज्ञान विषयातील पीएच.डी.
पदवीसाठी सादर केलेला शोधप्रबंध**

- संशोधक -

तेदघकाश ईश्वरअप्पा डोजगावकर
आनंदनगर, पूर्णा ता. पूर्णा जि. परभणी

- मार्गदर्शक -

प्राचार्य डॉ. नागोराव कुंभार
प्रपाठक व विभाग प्रमुख,
तत्त्वज्ञान विभाग,
महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालय, लातूर.

फेब्रुवारी-२०१०

• अनुक्रमणिका •

प्रकरणाचे नाव

पान क्र.

प्रकरण पहिले

प्रस्तावना व संशोधनाचा आराखडा

1-16

प्रकरण दुसरे

वीरशैव तत्त्वज्ञान एक सिंहावलोकन

17-58

2.1 धर्म

2.2 वीरशैव धर्म

2.3 वीरशैव धर्माचे तत्त्वज्ञान

प्रकरण तिसरे

महात्मा बसवेश्वरांचे व्यक्तिमत्त्व

59-79

3.1 तत्कालीन परिस्थिती

3.2 बसवेश्वरांचा जन्म

3.3 व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण

3.4 परिणामकारक घटना

3.5 कूडलसंगमाकडे प्रस्थान

3.6 व्यक्तिमत्त्वावरील प्रभाव

3.7 बसवेश्वर एक आदर्श व्यक्तिमत्त्व

3.8 संसारिक बसवेश्वर

3.9 राजदरबारात प्रवेश

3.10 लिंगैक्य महात्मा बसवेश्वर देहावसान

प्रकरण चौथे

महात्मा बसवेश्वरांचे धार्मिक तत्त्वज्ञान

80-121

- 4.1 धार्मिक स्थिती
- 4.2 बसवेश्वरांचा कूडलसंगमेश्वर
- 4.3 एकेश्वरवादाची संकल्पना
- 4.4 ईश्वराचे स्वरूप
- 4.5 भक्तीचे महत्त्व
- 4.6 दया हे मूलाधार
- 4.7 बसवेश्वरांची अष्टावरण संकल्पना
- 4.8 स्वर्ग-नरक अमान्य
- 4.9 इष्टलिंगधारणेचे आवाहन
- 4.10 आत्मा
- 4.11 स्त्रियांना धार्मिक स्वातंत्र्य

प्रकरण पाचवे

महात्मा बसवेश्वरांचे सामाजिक तत्त्वज्ञान

122-165

- 5.1 सामाजिक स्थिती
- 5.2 ज्ञानाची संकल्पना
- 5.3 नीतिशास्त्रविषयक भूमिका
- 5.4 स्त्री-मुक्तीचे तत्त्वज्ञान
- 5.5 समतेची संकल्पना
- 5.6 वैदिक ग्रंथावर टीका
- 5.7 पुरोहितशाहीचे अधिकार प्रामाण्य नाकारले
- 5.8 अंधश्रद्धेला विरोध
- 5.9 जातीवादाला विरोध
- 5.10 आंतरजातीय विवाहास प्रोत्साहन

प्रकरण सहावे

महात्मा बसवेश्वरांचे आर्थिक तत्त्वज्ञान

166-184

6.1 आर्थिक स्थिती

6.2 कायक संकल्पना

6.3 कायक हेच मोक्ष

6.4 व्यवसाय स्वातंत्र्य

6.5 कायक(श्रम): उच्च किंवा नीच नव्हे

6.6 स्वश्रमाची संकल्पना

6.7 निष्ठावृत्तीला विरोध

6.8 संग्रहवृत्तीला विरोध

6.9 दात्तोह

प्रकरण सातवे

महात्मा बसवेश्वरांचे राजकीय तत्त्वज्ञान

185-211

7.1 राजकीय परिस्थिती

7.2 बसवेश्वरांची राजकीय पार्श्वभूमी

7.3 अनुभव मंटप व लोकशाही

7.4 राजकीय दृष्टिकोन

7.5 अहिंसेची संकल्पना

7.6 तत्त्वनिष्ठ राजकारणी

7.7 आदर्श सनातन निर्मितीसाठी कल्याणक्रांती

प्रकरण आठवे

एकविसाव्या शतकातील आव्हाने आणि महात्मा बसवेश्वरांचे तत्त्वज्ञान

212-220

8.1 जातीयवाद

8.2 स्त्रियांवरील अत्याचार

8.3 बेरोजगारी

.....

प्रकरण नववे

सारांश आणि निष्कर्ष

221-232

.....

• संदर्भसूची

233-242

.....

• परिशिष्टे

243-258

क्र. 1- महात्मा बसवेश्वरांविषयी मान्यवरांचे विचार

क्र. 2- महात्मा बसवेश्वर जीवनपट

क्र. 3- महात्मा बसवेश्वरांची कौटुंबिक माहिती

क्र. 4- प्रमुख वचनकार शरण-शरणी, त्यांचे कायक आणि वचनांकित

क्र. 5- महात्मा बसवेश्वरांचे स्मृतिस्थळ

क्र. 6- महात्मा बसवेश्वरांची महत्त्वाची वचने

.....

• महत्त्वाची छायाचित्रे

.....

**SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY,
"DNYANTEERTH" VISHINUPURI, NANDED (M. S.)**

Ref.No.: PG/Ph.D./2010-2011/ 23728

Date : 22/01/2010
2-6

NOTIFICATION

It is hereby notified for the information of all concerned that the report of the referees appointed to examine and adjudicate the Thesis entitled:

“महात्मा बसवेश्वर यांचे तत्त्वज्ञान : एक चिकित्सक अभ्यास”

Submitted by the candidate mentioned below has been accepted by this University, and the candidate has been declared 'Eligible' for the award of Degree of :

DOCTOR OF PHILOSOPHY (Ph.D.)

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY

Name of the Candidate : **MR. DONGAONKAR VEDPRAKASH ESHWARAPPA**
Date of Registration : **JUNE- 2006**
Topic of Research : **महात्मा बसवेश्वर यांचे तत्त्वज्ञान : एक चिकित्सक अभ्यास**
Guide & Co-Guide : **DR. Nagorao Kumbhar**
Subject : **Philosophy**
Faculty : **SOCIAL SCIENCES**
Viva Voce Held on : **January 22, 2011**
Eligibility No. : **Ph.D/Philosophy/June-06/02, Dt. 23/12/2008**

CONTROLLER OF EXAMINATIONS

Copy forwarded with compliments to :

01. The University Grants Commission, Bahadurshah Zafar Marg, New Delhi.
02. The Joint Secretary U.G.C., Western Regional Center Aundh Road, Ganeshkhind, University Campus, Pune - 411 007.
03. The Secretary Association of Indian Universities, AIU House, 16 Kotla Marg, New Delhi-110 002.
04. The Editor, University News Association of Indian Universities, AIU House, 16 Kotla Marg, New Delhi-110 002.
05. The Dean of concerned faculty.
06. The Controller of Examinations, this University
07. Research Guide: **DR. Nagorao Kumbhar**
- ✓ 08. Researcher : **MR. DONGAONKAR VEDPRAKASH ESHWARAPPA**
09. Convocation Section, this University
10. The University Librarian with copy of the thesis.

**SWAMI RAMANAND TEERTH
MARATHWADA UNIVERSITY**
"Dnyanteerth", Vishnupuri,
NANDED - 431 606 (M.S.)

स्वामी रामानंद तीर्थ
मराठवाडा विद्यापीठ,
ज्ञानतीर्थ विष्णुपुरी,
नांदेड - ४३१ ६०६ (म.रा.)

CERTIFICATE

It is hereby certified that the Ph.D. awarded to **MR. DONGAONKAR VEDPRAKASH ESHWARAPPA** is equivalent to the provisions of the UGC {Minimum Standards and Procedure for the award of Ph.D. degree Regulation 2009 (III Amendment)}.

This certificate is issued in the light of UGC directives F.No.1/1/2002 (PS) Pt file III dated 28th August 2009 and as per the decision of Academic Council of this University in its meeting held on April 26, 2010.

Name of the Candidate	MR. DONGAONKAR VEDPRAKASH ESHWARAPPA
Name of the Degree	Ph.D.
Subject	PHILOSOPHY
Faculty	SOCIAL SCIENCES
Title of the Thesis	महात्मा बसवेश्वर यांचे तत्त्वज्ञान : एक चिकित्सक अभ्यास
Name of the Guide /Supervisor	DR. Nagorao Kumbhar
Date of Award of Degree	22/01/2011

Ref.: PG/Ph.D./2010-11/3074

Date : 24/01 /2011

Your Sincerely,

DIRECTOR

Board of Colleges & University Development

To,

DR. DONGAONKAR VEDPRAKASH ESHWARAPPA

Phone / (दुरध्वनी) : (02462) 229242, 229243, 229250, 229251, FAX : 229574, 229520

Webset www.srtmun.ac

Gram : "Dnyanteerth"

SWAMI RAMANAND TEERTH
MARATHWADA UNIVERSITY
"Dnyanteerth", Vishnupuri,
NANDED - 431 606 (M.S.)

तार : ज्ञानतीर्थ

स्वामी रामानंद तीर्थ
मराठवाडा विद्यापीठ,
ज्ञानतीर्थ विष्णुपुरी,
नांदेड - ४३१ ६०६ (म.रा.)

PG/2010-11/) 23

Date: 25/06/2011
७५-७

Ref:- Notification no. PG/Ph.D./2010-2011/2972-8 dt: 24/01/2010

CORRIGENDUM

It is hereby informed to all concern that, the Ph.D. Viva-voce examination of Mr. Dongaonkar Vedprakash Eshwarappa was conducted on 22/01/2011 in the subject of Philosophy under the faculty of Social Sciences and to that effect the above referred Notification has been issued. However the following is the typographical errors in the above referred Notification, which is read as.

1. Date of Notification:- 24/01/2010 instead of 24/01/2011

Controller of Examinations

Copy to:

1. The University Grants Commission, Bahadurshah Zafar Marg, New Delhi.
2. The Joint Secretary U.G.C. Western Regional Center Aundh Road Ganeshkhind, University Campus, Pune, 411 007
3. The Secretary Association of Indian Universities, AIU House, 16 Kotla Marg, New Delhi-110 002.
4. The Editor, University News Association of Indian Universities, AIU House, 16 Kotla Marg, New Delhi-110 002.
5. The Dean of concerned faculty.
6. The Controller of Examinations, this University
7. Research Guide :- Dr. Nagorao Kumbhar
- ✓ 8. Researcher:- Mr. Dongaonkar Vedprakash Eshwarappa
9. Convocation Section, this University
10. The University Librarian with copy of the thesis

दुरध्वनी : (०२४६२) इ.पी.वी.एक्स. २२९२४२, २२९२४३, २२९२५०, २२९२५१,

फॅक्स : २५९४६१, २२९२४५

Phone : (02462) EPBX 229242, 229243, 229250, 229251, FAX : 259461, 229245